

A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének állásfoglalása a siketek kétnyelvű, bilingvális oktatásáról

A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége álláspontja szerint a siket gyermeknek alapvető, törvényben foglalt joga van ahhoz, hogy magyar jelnyelven kapjon oktatást. Ebből következően már a korai fejlesztés során használni kell a magyar jelnyelvet annak érdekében, hogy a siket gyermek nyelvi kompetenciái megfelelő ütemben fejlődjenek. A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége meggyőződése, hogy a siket gyermekeknek kétnyelvű, bilingvális oktatásban kell részesülniük. A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége teljes mértékben magáénak érzi és követendőnek tartja Francois Grosjean „A siket gyermekek joga a kétnyelvűvé váláshoz” című téziseit¹, és mindent megtesz azért, hogy Magyarországon a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló 2009. évi CXXV. törvény siketoktatással kapcsolatos rendelkezései érvényre jussanak.

A fenti elvek szerint működő jelnyelvi–hangzó nyelvi (gyakori nevén kétnyelvű – kétkultúrájú / bilingual–bicultural) programokban tanuló siket gyermekek az alábbi eredményeket mutatják:

- Halló kortársaikkal azonos olvasástudás.
- Íráskészségük eléri az azonos korú hallókét.
- Írásban továbbra is ejtenek grammatikai hibákat, ám jóval kisebb mennyiségben, mint a nem kétnyelvű programokban tanulók.
- Írásban folyékonyan és árnyaltan képesek kifejezni magukat.
- Nagyobb önértékeléssel rendelkeznek, személyiségük egészségesen fejlődik.
- Képesek harmadik, sőt további nyelveket is elsajátítani.

Nyelvészeti kutatások már régen bizonyították, hogy a magyar jelnyelv (MJNY) természetesen úton fejlődött, önálló, természetes nyelv, a magyar nyelvhez hasonlóan önálló, saját nyelvtannal rendelkezik; a hangzó nyelvekhez hasonlóan betölti a kommunikatív, a megismerő funkciókat, továbbá a siket közösség identitásának legfőbb szimbóluma. A siket gyermekek számára a jelnyelv a kommunikáció és a megismerés elsődleges eszköze, így oktatásukban azt a kezdetektől fogva használni kell.

A siket gyermekek jogát a MJNY használatára több jogi dokumentum is garantálja, köztük a korábban is említett, a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló törvény, a Fogyatékosággal Élő Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény, továbbá a céljainkat alátámasztja a Siketek Európai Szövetsége (EUD) által 2010. november 19-én elfogadott Brüsszeli Nyilatkozat tartalma is.

¹ http://www.francoisgrosjean.ch/Hungarian_Hongrois.pdf - a jelen állásfoglalás mellékletében megtalálható

A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége hangsúlyozza, hogy a jelen állásfoglalás megértéséhez szükséges azon okok feltárása, amelyek a magyarországi siketeknek és jelnyelvhasználó nagyothallóknak a magyar társadalom átlagához képest alacsony iskolázottsági, foglalkoztatottsági mutatóit, valamint alacsony életszínvonalát magyarázzák. Álláspontunk szerint a jelenlegi állapotok egyik legfőbb oka a siket gyermekek oktatásában jelenleg használt úgynevezett orális-auditív módszer kizárólagos használata, mert az elsősorban a hangzó (magyar) nyelv elsajátítására, a beszédképzés javítására irányul, nem pedig a tananyag átadására és megfelelő hasznosítására. Emellett a jelenlegi gyakorlatban korlátozzák az iskolai jelnyelvhasználatot, a magyar jelnyelv oktatása csak későn és korlátottan valósul meg, a magyar jelnyelven történő oktatásra nincs lehetőség.

A jelenlegi tragikus helyzetből egyetlen kiutat lát a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, ez pedig a kétnyelvű, bilingvális oktatás bevezetése és alkalmazása Magyarországon. Mivel Magyarországon még nincsen ilyen oktatási modell bevezetve, viszont számos, sikeres külföldi példa ismert, a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége reméli, hogy a külföldi modellek alapján a magyarországi szakemberek bevonásával, hathatós állami támogatás mellett kialakítják a hazai bilingvális oktatás kereteit és módszertani alapelveit. Ennek egyik fontos eleme kell, hogy legyen, hogy a siketeket oktató szakemberek a Közös Európai Referenciakeret szerinti C1 szintű („haladó”) jelnyelvi tudással kell rendelkezniük. További célunk az, hogy a bilingvális, kétnyelvű oktatás bárhol alkalmazható legyen, ne csak a jelenleg ún. gyógypedagógiai intézménynek számító iskolákban. A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége ragaszkodik ahhoz, hogy a siketek oktatásában a jelenlegi törvényi előírásokat változtassák meg, és ne csak gyógypedagógus végzettséggel lehessen a 6. osztályig tanítani a gyerekeket.

A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége hitet tesz amellett is, hogy mindezeket az úgynevezett cochleáris implantált siket gyerekek számára is biztosítsák. A cochleáris implantált siket gyerekek számára ugyanolyan jogokat kell biztosítani, és el kell ismerni azt is, hogy a jelnyelv megtanulása számukra jobb, mintha azt megtagadnák tőlük, így a bilingvális oktatási modell éppen úgy a lehető legjobb oktatási modellt jelentheti a cochleáris implantált siket gyerekek, mint a nem implantált siket gyerekek számára.²

² „Users of cochlear implants should obviously in most cases be granted the same right to learn and use Sign languages as non-users of implants. Cochlear implants are probably good if they are additive (used in addition to Sign languages) but can be disastrous if they are subtractive, used instead of Sign languages. Cochlear implants cannot replace Sign languages if we want Deaf people to have LHRs. Unfortunately there is a lot of wrong information around which tries to convince people that implant users do not need Sign languages. But implants do not change Deaf children into hearing children .” - Részlet Tove Skutnabb-Kangas „Bilingual education and Sign language as the mother tongue of Deaf children” című prezentációjából.